

Β. ΕΣ.7. Εργασιακές σχέσεις στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις

ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

1. ΓΕΝΙΚΑ

ΣΧΟΛΗ	Κοινωνικών Επιστημών		
ΤΜΗΜΑ	Διατμηματικό		
ΕΠΙΠΕΔΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	Μεταπτυχιακό		
ΚΩΔΙΚΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	Β. ΕΣ. 7	ΕΞΑΜΗΝΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	Β
ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	Εργασιακές σχέσεις στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις Διδάσκων: Λεωνίδα Βατικιώτης		
ΑΥΤΟΤΕΛΕΙΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ <i>σε περίπτωση που οι πιστωτικές μονάδες απονέμονται σε διακριτά μέρη του μαθήματος π.χ. Διαλέξεις, Εργαστηριακές Ασκήσεις κ.λπ. Αν οι πιστωτικές μονάδες απονέμονται ενιαία για το σύνολο του μαθήματος αναγράψτε τις εβδομαδιαίες ώρες διδασκαλίας και το σύνολο των πιστωτικών μονάδων</i>	ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΕΣ ΩΡΕΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΠΙΣΤΩΤΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ	
	3	6 ECTS (συνολικά)	
ΤΥΠΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ <i>γενικού υποβάθρου, ειδικού υποβάθρου, ειδίκευσης, γενικών γνώσεων, ανάπτυξης δεξιοτήτων</i>	Γενικού υπόβαθρου, ειδίκευσης γενικών γνώσεων & ανάπτυξης δεξιοτήτων		
ΠΡΟΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ:			
ΓΛΩΣΣΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ και ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ:	Ελληνική		
ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΠΡΟΣΦΕΡΕΤΑΙ ΣΕ ΦΟΙΤΗΤΕΣ ERASMUS			
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ (URL)	https://elearn.uoc.gr/course/view.php?id=6009		

2. ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Μαθησιακά Αποτελέσματα <i>Περιγράφονται τα μαθησιακά αποτελέσματα του μαθήματος οι συγκεκριμένες γνώσεις, δεξιότητες και ικανότητες καταλλήλου επιπέδου που θα αποκτήσουν οι φοιτητές μετά την επιτυχή ολοκλήρωση του μαθήματος.</i> <i>Συμβουλευτείτε το Παράρτημα Α</i> <ul style="list-style-type: none">• Περιγραφή του Επιπέδου των Μαθησιακών Αποτελεσμάτων για κάθε ένα κύκλο σπουδών σύμφωνα με το Πλαίσιο Προσόντων του Ευρωπαϊκού Χώρου Ανώτατης Εκπαίδευσης• Περιγραφικοί Δείκτες Επιπέδων 6, 7 & 8 του Ευρωπαϊκού Πλαισίου Προσόντων Διά Βίου Μάθησης και το Παράρτημα Β• Περιληπτικός Οδηγός συγγραφής Μαθησιακών Αποτελεσμάτων
Οι μεταπτυχιακοί φοιτητές/φοιτήτριες θα μελετήσουν τις βασικές θεωρητικές, επιστημολογικές και μεθοδολογικές παραμέτρους που συνδέονται με τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις σε αναφορά με θέματα εργασίας, ανθρώπινου δυναμικού και εργασιακών σχέσεων. Συγκεκριμένα, τα μαθησιακά αποτελέσματα του μαθήματος περιλαμβάνουν:

- κατανόηση των βασικών εννοιών και παραμέτρων του αντικειμένου των μικρομεσαίων επιχειρήσεων στο σύγχρονο διεθνές κοινωνικο-οικονομικό και τεχνολογικό περιβάλλον.
- μελέτη και ανάλυση επιμέρους διαστάσεων του επιχειρηματικού περιβάλλοντος σε επίπεδο βασικών θεσμικών παραμέτρων, αλληλεπίδρασης παραγωγικών συστημάτων και εργασίας, καθώς και αξιοποίησης αναδυόμενων τεχνολογιών σε τομείς της οικονομίας, της εργασίας και της κοινωνικής δραστηριότητας.
- κατανόηση επιμέρους διαστάσεων του οικοσυστήματος των μικρομεσαίων επιχειρήσεων σχετικά με θεμελιώδεις θεσμικές και τεχνικές διαστάσεις (π.χ. έννοιες, δείκτες, τάσεις).
- ενίσχυση των γνώσεων σε επίπεδο κατανόησης ολοκληρωμένων θεωρήσεων ως προς το σχεδιασμό και την εφαρμογή αναπτυξιακών, βιομηχανικών, τεχνολογικών και περιφερειακών πολιτικών υπό την οπτική της ανάπτυξης των μικρομεσαίων επιχειρήσεων και του ανθρώπινου δυναμικού.
- εμβάθυνση σε εξειδικευμένα ζητήματα που συνδέονται με τις αναδυόμενες τεχνολογίες, τον ψηφιακό μετασχηματισμό, την πράσινη μετάβαση και τις επιδράσεις στην εργασία, το ανθρώπινο δυναμικό και τις δεξιότητες.
- κατανόηση μεταβολών σε επίπεδο οικονομικών και παραγωγικών μετασχηματισμών (π.χ. καινοτομία και νέες επιχειρησιακές διαδικασίες, αναδυόμενα επιχειρηματικά μοντέλα, νέες μορφές οργάνωσης επιχειρήσεων) και αλληλεπιδράσεων με τον παράγοντα της εργασίας.

Γενικές Ικανότητες

Λαμβάνοντας υπόψη τις γενικές ικανότητες που πρέπει να έχει αποκτήσει ο πτυχιούχος (όπως αυτές αναγράφονται στο Παράρτημα Διπλώματος και παρατίθενται ακολούθως) σε ποια / ποιες από αυτές αποσκοπεί το μάθημα;

*Αναζήτηση, ανάλυση και σύνθεση δεδομένων και πληροφοριών, με τη χρήση και των απαραίτητων τεχνολογιών
Προσαρμογή σε νέες καταστάσεις
Λήψη αποφάσεων
Αυτόνομη εργασία
Ομαδική εργασία
Εργασία σε διεθνές περιβάλλον
Εργασία σε διεπιστημονικό περιβάλλον
Παράγωγή νέων ερευνητικών ιδεών*

*Σχεδιασμός και διαχείριση έργων
Σεβασμός στη διαφορετικότητα και στην πολυπολιτισμικότητα
Σεβασμός στο φυσικό περιβάλλον
Επίδειξη κοινωνικής, επαγγελματικής και ηθικής υπευθυνότητας και ευαισθησίας σε θέματα φύλου
Άσκηση κριτικής και αυτοκριτικής
Προαγωγή της ελεύθερης, δημιουργικής και επαγωγικής σκέψης*

*.....
Άλλες...
.....*

*Αναζήτηση, ανάλυση και σύνθεση δεδομένων και πληροφοριών, με τη χρήση και των απαραίτητων τεχνολογιών
Προσαρμογή σε νέες καταστάσεις
Λήψη αποφάσεων
Αυτόνομη εργασία
Ομαδική εργασία
Εργασία σε διεπιστημονικό περιβάλλον
Παράγωγή νέων ερευνητικών ιδεών
Σεβασμός στη διαφορετικότητα και στην πολυπολιτισμικότητα
Επίδειξη κοινωνικής, επαγγελματικής και ηθικής υπευθυνότητας και ευαισθησίας σε θέματα φύλου
Άσκηση κριτικής και αυτοκριτικής
Προαγωγή της ελεύθερης, δημιουργικής και επαγωγικής σκέψης
Ανάπτυξη ερευνητικών δεξιοτήτων*

3. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

Αντικείμενο του μαθήματος είναι η ανάλυση του περιεχόμενου, των βασικών εννοιών και παραμέτρων του αντικειμένου των μικρομεσαίων επιχειρήσεων στο σύγχρονο διεθνές κοινωνικο-οικονομικό και τεχνολογικό περιβάλλον καθώς και η ανάδειξη σχετικών πτυχών και επιδράσεων που προκύπτουν σε σχέση με τη διάταση της εργασίας και του ανθρώπινου δυναμικού.

Στο πλαίσιο αυτό, αποτυπώνεται μια αναλυτική επισκόπηση των βασικών δομικών στοιχείων που διαμορφώνουν το οικοσύστημα των μικρομεσαίων επιχειρήσεων και των συναφών διαστάσεων που περιλαμβάνουν την ιστορική επισκόπηση του κοινωνικο-οικονομικού ρόλου τους, τη συμβολή τους στην παραγωγική και οικονομική δραστηριότητα, τις παραμέτρους και συνθήκες λειτουργίας τους, τους βασικούς δείκτες παρακολούθησης, την κατανόηση των κύριων προκλήσεων που συνδέονται με την ανάπτυξη τους.

Αντιστοίχως, μελετώνται θέματα που σχετίζονται με την παράμετρο του ανθρώπινου δυναμικού και της εργασίας ως κρίσιμης συνιστώσας της ανάπτυξης των μικρομεσαίων επιχειρήσεων. Επί τούτου, εξετάζονται διαστάσεις σχετικά με τις επιδράσεις που προκύπτουν ως προς το ανθρώπινο δυναμικό από τη μετεξέλιξη του χαρακτήρα των μικρομεσαίων επιχειρήσεων τις τελευταίες δεκαετίες, τη σημασία του ανθρώπινου δυναμικού στην αξιοποίηση του γνωστικού κεφαλαίου των μικρομεσαίων επιχειρήσεων, τη συμβολή του παράγοντα της εργασίας στην παραγωγή προστιθέμενης αξίας (π.χ. καινοτομία, τεχνολογική ανάπτυξη, ψηφιακός μετασχηματισμός). Επιπλέον, μελετώνται συνεπιδράσεις μετασχηματισμών που αναδύονται μέσα από τις νέες μορφές παραγωγής και εργασίας στις σύγχρονες οικονομίες και στο αναδυόμενο τεχνολογικό περιβάλλον. Ειδικότερα, το μάθημα περιλαμβάνει τις εξής θεματικές ενότητες:

1. Το μεταβαλλόμενο περιβάλλον στην παγκόσμια και ευρωπαϊκή οικονομία τον 21ο αιώνα και οι επιπτώσεις του στην ανθρώπινη εργασία και τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις.
2. Αλλαγές στην ελληνική οικονομία τον 21ο αιώνα και μια περιοδολόγηση της εξέλιξής της, υπό το πρίσμα των μικρομεσαίων επιχειρήσεων και της απασχόλησης.
3. ΜΜΕ: Θεωρητική προσέγγιση της έννοιας της εταιρείας. Οι ΜΜΕ στην διελκυστίδα ανταγωνισμού και συγκέντρωσης. Κριτήρια κατάταξης των επιχειρήσεων με βάση το μέγεθος σε μικρές, μεσαίες, μεγάλες. Επιχειρηματικά μοντέλα. Αυτοαπασχόληση: έκταση και παράγοντες επηρεασμού της.
4. Περιεχόμενο και κατευθύνσεις της παλιάς και νέας βιομηχανικής πολιτικής εντός κι εκτός ΕΕ και Ελλάδας. Ο ρόλος που επιφυλάσσεται στις ΜΜΕ και την εργασία στο κάθε διαφορετικό πρότυπο.
5. Θεωρητική και εννοιολογική προσέγγιση της καινοτομίας, κατηγορίες ανάλυσής της. Τα γνωρίσματα των μικρών επιχειρήσεων και της ανθρώπινης εργασίας που συνάδουν με την καινοτομία.
6. Ο ψηφιακός μετασχηματισμός ως πλευρά της εξελισσόμενης τεχνολογικής και βιομηχανικής επανάστασης. Μορφές και επιπτώσεις του στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις και την εργασία.
7. Επιστημονική τεκμηρίωση της κλιματικής αλλαγής (κρίσης), οι τρόποι που επηρεάζει την οικονομική δραστηριότητα και την ανθρώπινη εργασία. Αλλαγές στους χάρτες των επαγγελματιών λόγω Πράσινης Μετάβασης, με νέα πράσινα επαγγέλματα και «πρασίνισμα» παλιών.
8. Τοπική – γεωγραφική διαφοροποίηση οικονομικών δραστηριοτήτων, επαγγελματιών και δεξιοτήτων όπως αναλύονται με εργαλεία και δείκτες της οικονομικής γεωγραφίας.
9. Η χρηματοδότηση των επιχειρήσεων ως μέσο επιτάχυνσης της ανάπτυξης ή παρεμπόδισης της. Μορφές και είδη χρηματοδότησης. Επιπτώσεις της νομισματικής πολιτικής στην εργασία. Διαφοροποίησή της χρηματοδότησης με κριτήριο το μέγεθος των επιχειρήσεων.
10. Εργαλεία παρέμβασης (φορολογία, αναπτυξιακοί νόμοι, χρηματοδοτήσεις κ.α.) της οικονομικής (δημοσιονομικής) πολιτικής στις επιχειρήσεις, αναλόγως του μεγέθους τους, και στην εργασία.

11. Ο τρόπος που τα κριτήρια Περιβαλλοντικής, Κοινωνικής και Εταιρικής Διακυβέρνησης (ESG) αλλάζουν την επιχειρηματική δραστηριότητα, σε συνάρτηση με το μέγεθος κάθε οντότητας, και οι προβλέψεις τους για την εργασία. Σύγχρονη αμφισβήτησή τους από τις ΗΠΑ και τάσεις υποβάθμισης τους.
12. Αναδυόμενες τάσεις, μεταβολές στην εργασία και δεξιότητες. Ευρωπαϊκό και ελληνικό πλαίσιο, προβλέψεις, ορισμοί και κενά βάσει της εμπειρίας και των κατευθύνσεων σχεδιαστών πολιτικής.
13. Το μέλλον της εργασίας στις μικρές και τις μεγαλύτερες επιχειρήσεις υπό το πρίσμα των αλλαγών που εισάγει η τεχνητή νοημοσύνη στην μορφή και το περιεχόμενο της.

4. ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ και ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΜΕΘΟΔΟΙ – ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

<p>ΤΡΟΠΟΣ ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ Πρόσωπο με πρόσωπο, Εξ αποστάσεως εκπαίδευση κ.λπ.</p>	Εξ αποστάσεως εκπαίδευσης	
<p>ΧΡΗΣΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ Χρήση Τ.Π.Ε. στη Διδασκαλία, στην Εργαστηριακή Εκπαίδευση, στην Επικοινωνία με τους φοιτητές</p>	Χρήση συνδεδεμένου με το διαδίκτυο φορητού ή σταθερού υπολογιστή με ταυτόχρονη συμμετοχή σε σύνθετη κι εξειδικευμένη πλατφόρμα διδασκαλίας για την διδασκαλία και την επικοινωνία με τους φοιτητές/τριες όπως και για την ανάρτηση εργασιών, την παρακολούθηση της αλληλεπίδρασης κ.α.	
<p>ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ Περιγράφονται αναλυτικά ο τρόπος και μέθοδοι διδασκαλίας. Διαλέξεις, Σεμινάρια, Εργαστηριακή Άσκηση, Άσκηση Πεδίου, Μελέτη & ανάλυση βιβλιογραφίας, Φροντιστήριο, Πρακτική (Τοποθέτηση), Κλινική Άσκηση, Καλλιτεχνικό Εργαστήριο, Διαδραστική διδασκαλία, Εκπαιδευτικές επισκέψεις, Εκπόνηση μελέτης (project), Συγγραφή εργασίας / εργασιών, Καλλιτεχνική δημιουργία, κ.λπ. Αναγράφονται οι ώρες μελέτης του φοιτητή για κάθε μαθησιακή δραστηριότητα καθώς και οι ώρες μη καθοδηγούμενης μελέτης σύμφωνα με τις αρχές του ECTS</p>	<p>Δραστηριότητα</p>	<p>Φόρτος Εργασίας Εξαμήνου</p>
	Διαλέξεις	39 ώρες (students' workload)
	Μελέτη & ανάλυση βιβλιογραφίας	51 ώρες
	Συγγραφή εργασιών	60 ώρες
Σύνολο Μαθήματος	150 ώρες	
<p>ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΦΟΙΤΗΤΩΝ Περιγραφή της διαδικασίας αξιολόγησης Γλώσσα Αξιολόγησης, Μέθοδοι αξιολόγησης, Διαμορφωτική ή Συμπερασματική, Δοκιμασία Πολλαπλής Επιλογής, Ερωτήσεις Σύντομης Απάντησης, Ερωτήσεις</p>	<p>Η γλώσσα αξιολόγησης είναι τα ελληνικά και ως προς τους ERASMUS φοιτητές/τριες τα αγγλικά (μέσω των εργασιών τους). Η μέθοδος εξέτασης περιλαμβάνει ενδεικτικά: ● Εργασία/assignment (30%) ● Γραπτή εξέταση (70%) Οι εργασίες αφορούν σε θεματικές του μαθήματος ενώ παρουσιάζονται προφορικά και υποστηρίζονται από τους/ις φοιτητές/ήτριες στο τέλος του</p>	

<p>Ανάπτυξης Δοκιμίων, Επίλυση Προβλημάτων, Γραπτή Εργασία, Έκθεση / Αναφορά, Προφορική Εξέταση, Δημόσια Παρουσίαση, Εργαστηριακή Εργασία, Κλινική Εξέταση Ασθενούς, Καλλιτεχνική Ερμηνεία, Άλλη / Άλλες</p> <p>Αναφέρονται ρητά προσδιορισμένα κριτήρια αξιολόγησης και εάν και που είναι προσβάσιμα από τους φοιτητές.</p>	<p>μαθήματος. Η έκταση των εργασιών δεν υπερβαίνει τις 3.000 με 4.000 λέξεις. Η γραπτή εξέταση περιλαμβάνει ερωτήσεις ανάπτυξης ή/και ερωτήσεις πολλαπλής επιλογής.</p>
--	--

5. ΣΥΝΙΣΤΩΜΕΝΗ-ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Η βιβλιογραφία δεν παρατίθεται αλφαβητικά, αλλά κατά την σειρά των Θεματικών Νοητήτων στις οποίες οι πηγές αντιστοιχούν.

1. Ελληνόγλωσση

Adam Tooze (2022) *Πολιτική οικονομία μιας κατάρρευσης*, Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης.

Dani Rodrik (2012) *Το παράδοξο της παγκοσμιοποίησης*, εκδ. Κριτική.

Mark Blyth (2013) *Λιτότητα: Η ιστορία μιας επικίνδυνης ιδέας*, Pandora Books.

Βαρουφάκης Γ. (2012) *Παγκόσμιος μινώταυρος*, εκδ. Α. Α. Λιβάνη.

Λαπαβίτσας Κ., Βατικιώτης, Λ. κ.α. *Ρήξη; Διέξοδος από την κρίση της ευρωζώνης*, εκδ. Α. Α. Λιβάνη.

Αλογοσκούφης Γιώργος (2021) *Ιστορικοί κύκλοι της ελληνικής οικονομίας (από το 1821 έως σήμερα)*, εκδ. Gutenberg.

Βαγιάνος Δ. κ.α. (2017) [Η ελληνική οικονομία πριν και κατά τη διάρκεια της κρίσης: Οικονομικές πολιτικές για το μέλλον σελ. 3-77](#). Περιλαμβάνεται στον τόμο: *Πέρα από τη λιτότητα για μια νέα δυναμική στην ελληνική οικονομία*, Πανεπιστημιακές εκδόσεις Κρήτης.

Λευτέρης Τσουλφίδης (2003) *Οικονομική ιστορία της Ελλάδας*, Εκδόσεις Πανεπιστημίου Μακεδονίας.

Σπύρος Σακελλαρόπουλος (2014) *Κρίση και κοινωνική διαστρωμάτωση στην Ελλάδα του 21^{ου} αιώνα*, εκδ. Τόπος.

Williamazonick (2001) *Η οργάνωση των επιχειρήσεων & ο μύθος της οικονομίας της αγοράς*, Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης.

Άγγελος Τσακανίκας & Πέτρος Δήμας (2024) [Αξιοποιώντας τη νέα βιομηχανική πολιτική της ΕΕ στην αναδιαμόρφωση του παραγωγικού μοντέλου της Ελλάδας](#), ΕΛΙΑΜΕΠ, Policy Briefs Ελληνικής Οικονομίας.

Ανακοίνωση Ευρωπαϊκής Επιτροπής προς το Ευρωκοινοβούλιο: [Στρατηγική για τις ΜΜΕ με στόχο μια βιώσιμη και ψηφιακή Ευρώπη](#), Βρυξέλλες 10/3/2020.

Ανακοίνωση Ευρωπαϊκής Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο: [Μια νέα βιομηχανική στρατηγική για την Ευρώπη, Βρυξέλλες 10/3/2020](#).

Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, Συμβούλιο Ευρωπαϊκής Ένωσης: [Χρονολόγιο – Βιομηχανική πολιτική της ΕΕ](#).

Οδυσσεάς Κωνσταντίνος (2024) [Τι είναι και τι μπορεί η βιομηχανική πολιτική](#), Eteron.

Mackenzie D. & Wajcman J. (2009), «Η κοινωνική διάπλαση της τεχνολογίας: Πώς το ψυγείο απέκτησε το βουητό του», περιλαμβάνεται σε επιμ.: Βλάχου, Α. *Πολιτική οικονομία του καπιταλισμού*, σελ. 351-382, εκδ. Κριτική.

Mariana Mazzucato (2015) *Το επιχειρηματικό κράτος*, εκδ. Κριτική

Α. Τσακανίκας κ.α. (2025) [Τεχνολογία, καινοτομία επιχειρηματικότητα, θεωρητικές και εμπειρικές προσεγγίσεις](#), Κάλλιπος.

- Γιαννίτσης Τ. (επιμ.) (1991) *Οικονομική θεωρία & τεχνολογία*, εκδ. Gutenberg.
- Erik Brynjolfsson & Andrew McAfee (2016) *Η θαυμαστή εποχή της νέας τεχνολογίας*, εκδ. Κριτική.
- Nick Srnicek (2024) *Ο καπιταλισμός της πλατφόρμας*, εκδ. Τόπος.
- Γιάννης Τόλιος (2021) *Ψηφιακή εποχή: Οι αλλαγές σε οικονομία, κοινωνία, πολιτική*, εκδ. Τόπος.
- Έκθεση ΙΜΕ ΓΣΕΒΕΕ (2020) [Ψηφιακός μετασχηματισμός και μικρές επιχειρήσεις](#), Αθήνα.
- Ελληνική Δημοκρατία: [Βίβλος ψηφιακού μετασχηματισμού 2026 – 2030](#)
- Noam Chomsky & Robert Polin (2022) *Κλιματική κρίση και παγκόσμια Πράσινη Νέα Συμφωνία*, εκδ. πεδίο.
- Ανδριάννα Βλάχου, επ. (2022) *Φύση, κεφάλαιο και κοινωνία*, εκδ. Κριτική.
- Εφημερίδα της Κυβέρνησης (2024) [Εθνικό Σχέδιο για την Ενέργεια και το Κλίμα](#), 19 Δεκεμβρίου.
- David Harvey (2020) *Χώροι του νεοφιλελευθερισμού, μια θεωρία της άνισης γεωγραφικής ανάπτυξης*, εκδόσεις ΕΑΠ.
- Θεοφάνης Πάκος (2003) [«Πολιτική περιφερειακής ανάπτυξης και νεοκλασική θεωρία»](#), *Επιστημονικές μελέτες προς τιμήν του καθηγητού Νίκου Ι. Κονσόλα*, τόμος 1, σελ. 31-58.
- Λόης Λαμπριανίδης (2013) *Οικονομική γεωγραφία, στοιχεία θεωρίας και εμπειρικά δεδομένα*, εκδ. Πατάκη.
- Μακότο Ίτο & Κώστας Λαπαβίτσας (2004) *Πολιτική οικονομία του χρήματος και του χρηματοπιστωτικού συστήματος*, εκδ. Πολύτροπον.
- John Martinussen (2007) *Κοινωνία, κράτος, αγορά*, εκδ. Σαββάλας.
- Werner Bonefeld (2021) *Ισχυρό κράτος & ελεύθερη οικονομία*, εκδόσεις Angelus Novus.
- Βαΐτσος Κωστής – Βλάσσης Μισός (2018) *Πραγματική οικονομία: εμπειρίες ανάπτυξης, κρίσης και φτωχοποίησης στην Ελλάδα*, εκδ. Κριτική.
- Βαΐτσος Κωστής & Μπαρτζώκας Αντώνης (2004) *Αναπτυξιακή οικονομική: Κείμενα οικονομικής σκέψης και κοινωνικού προβληματισμού*, εκδ. Κριτική
- Βασίλης Πεσμαζόγλου (2015) [Πολιτική οικονομία της ανάπτυξης](#), Heallink.
- Παρασκευάς Λιντζέρης (2020) [Τεχνολογική αλλαγή, ψηφιοποίηση, εργασία και δεξιότητες](#), ΙΜΕ ΓΣΕΒΕΕ Ερευνητικά κείμενα 14, Ιούνιος.
- Χριστίνα Καρακιουλάφη (2010) «Το πέρασμα από την έννοια της ειδίκευσης στην έννοια των δεξιοτήτων: Ο σχετικός διάλογος στη Γαλλία και τη Γερμανία», σελ. 213-231, περιλαμβάνεται σε: Χριστίνα Καρακιουλάφη – Μάνος Σπυριδάκης (επιμ.) *Εργασία & Κοινωνία*, εκδ. Διόνικος.
- Σέργιος Τζωτζές (2024) [Εργαζόμενοι και ψηφιακές πλατφόρμες](#), ΙΝΕ ΓΣΕΕ.
- Χριστίνα Καρακιουλάφη κ.α. (2014), [Ανεργία και εργασιακή επισφάλεια – διαστάσεις και επιπτώσεις σε καιρό κρίσης](#), ΙΝΕ ΓΣΕΕ, Μελέτες /31.

2. Ξενόγλωσση

- Nikiforos, M. κ.α. (2025) «[The café economy: Structural transformation in Greece in the wake of austerity and “reforms”](#)» GreeSE Papers Hellenic Observatory discussion Papers on Greece and Southeast Europe, Paper No. 212, London School of Economics and Political Science.
- Gentrit Berisha κ.α. (2015) [Defining small and medium enterprises: a critical review](#), Academic Journal of Business Administration, Law and Social Sciences, Vol. 1, No.1.
- Meghana Ayyagari, κ.α. (2003) [Small and Medium Enterprises across the Globe, a new database](#), Policy Research Working Paper, The World Bank.
- Thorsten Beck κ.α. (2005) [SMEs, growth and poverty](#), NBER Working paper series.
- [Ετήσιες εκθέσεις για ελληνικές ΜΜΕ \(SBA Fact 2025 και προηγούμενα έτη\)](#)
- Bronwyn H. Hall κ.α. (2008) [Innovation and productivity in SMEs: Empirical evidence for Italy](#), National Bureau of Economic Research.

European Central Bank (2024) [Going NUTS: The regional impact of extreme climate events over the medium term](#), Working paper series No 3002.

IPCC: [Global warming of 1.5^o C](#)

Masahisa Fujita & Paul Krugman (2004) «[The new economic geography: Past, present and the future](#)», *Regional Science*, 83. 139-164.

Paul Krugman (1991), «[Increasing returns and economic geography](#)», *Journal of Political Economy*, vol. 99, no. 3.

Basan Turan Icke κ.α. (2019) [Bank-based versus market based financial system: Does it really matter?](#) *European Journal of Business and Management*, Vol. 11, No. 9.

Joseph Stiglitz (2016) [The theory of credit and macro-economic stability](#), National Bureau of Economic Research, w22837.

Robert Cull (2005), [Historical financing of small and medium-sized enterprises](#), National Bureau of Economic Research, w11695.

Thorsten Beck κ.α. (2004) [Finance, firm size and growth](#), National Bureau of Economic Research, w10983.

Alex Endmans (2022) The end of ESG, *Financial management*, Vol. 52, Issue 1/ pp3-17 <https://doi.org/10.1111/fima.12413>

David Larcker et. al. (2021) «Seven myths of ESG», November, *Stanford Closer Look Series*.

Elizabeth Pollman (2024) «The making and meaning of ESG», *Harvard Business Law Review*, vol. 14 pp. 404-454.

Gunnar Friede et. al. (2015) «ESG and financial performance», *Journal of Sustainable Finance & Investment*, Routledge, <https://doi.org/10.1080/20430795.2015.1118917>

McKinsey Quarterly (2019), «Five ways that ESG creates value», November, <https://namepa-website-media.s3.amazonaws.com/wp-content/uploads/2020/06/21140224/Five-ways-that-ESG-creates-value.pdf>

Adrian Wilkinson (1999), «Employment relations in SMEs», *Employee Relations*, Vol. 21 Iss 3 pp. 206-217, <http://dx.doi.org/10.1108/01425459910273062>

Daron Acemoglu & Pascual Restrepo (2019) «[Automation and new tasks: How technology displaces and reinstates labor](#)», *Journal of economic perspectives*, vol. 33, Nr. 2, pp. 3-30.

Melisa R. Serrano κ.α. (2024) «[Industrial relations in micro and small enterprises: patterns, trends and prospects](#)», ILO working paper 129.

David Autor (2019) «Work of the past, work of the future», AEA papers and proceedings 109: 1-32, <https://doi.org/10.1257/pandp.20191110>

ILO (2018) «[The impact of technology on the quality and quantity of jobs](#)», Global Commission on the Future of Work, 15-17 Φεβρουαρίου.

Mallet O. & Wapshott R. Small business revivalism: employment relations in small and medium-sized enterprises. *Work, employment and society*, 31 (4), <https://doi.org/10.1177/0950017017690503>

Συναφή ακαδημαϊκά περιοδικά:

- [International Journal of Small and Medium Enterprises](#)
- [Journal of Small Business & Entrepreneurship](#)
- [Journal of Small Business Strategy](#)
- [Small Business International Review](#)